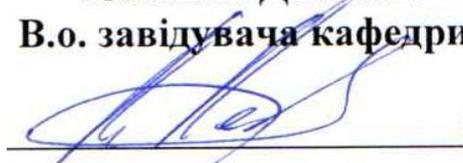

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка**

**Факультет права, бізнесу та адміністрування
Кафедра менеджменту та підприємництва**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри**

О.М. Левченко

«25» Серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 23 ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **С Соціальні науки, журналістика та інформація**
(шифр, назва галузі)

Спеціальність: **С 1 Економіка та міжнародні відносини**
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація: **С1.01 Економіка**

Освітня програма **Економіка**
(назва)

Форма навчання **Денна**
(денна, заочна,)

2026 – 2027 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Економічний аналіз**
(назва навчальної дисципліни)
розроблена на основі освітньо-професійної програми **Економіка**
(назва ОПП)
навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня
першого (бакалаврського) за спеціальністю **С1 Економіка та міжнародні**
відносини
(шифр і назва спеціальності)

Розробник: **Довгенко Я.О. к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та**
підприємництва

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри **Менеджменту та**
підприємництва

Протокол від «25» Серпня 2025 року № 2

Завідувач кафедри **д.екон. н., професор**

(підпис)

Левченко О.М.
(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни Економічний аналіз для студентів спеціальності С1 Економіка та міжнародні відносини за першим (бакалаврськими) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2025. – 26 с.

© Довгенко Я.О. 2024 рік
© ЦДУ імені В. Винниченка,
2025 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>C Соціальні науки, журналістика та інформація</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: <u>C1 Економіка та міжнародні економічні відносини</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
		2-й	
Загальна кількість годин – 120	Освітня програма: <u>Економіка</u> (шифр і назва)	Семестр	
		4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	Лекції	
		26 год.	
		Практичні, семінарські	
		26 год.	
		Лабораторні	
		год.	
		Самостійна робота	
		68 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
<i>Екзамен</i>			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 52/68

1.2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Сучасна економіка характеризується швидкими змінами, глобалізаційними процесами, цифровізацією та високим рівнем конкуренції. В цих умовах Економічний аналіз є ключовим інструментом, який дозволяє досліджувати фінансові та нефінансові аспекти діяльності, оцінювати ефективність використання ресурсів, виявляти проблемні зони, приймати обґрунтовані управлінські рішення та прогнозувати майбутні зміни.

Мета викладання полягає у формуванні у студентів комплексу знань, умінь та навичок щодо традиційних та нетрадиційних методів аналізу, необхідних для проведення всебічного глибокого аналізу діяльності підприємств, організацій та економічних систем в цілому. Курс спрямований на розвиток аналітичного мислення, формування здатності до критичної оцінки економічної інформації та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

- Оволодіння теоретичними основами економічного аналізу;
- Набуття практичних навичок проведення економічного аналізу;
- Розвиток аналітичного мислення та здібностей: навчити ЗО логічно мислити та аналізувати складні економічні ситуації, розвинути вміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки, зформувати вміння оцінювати ризики та невизначеність, розвинути критичне мислення та здатність до самостійних висновків.
- Підготовка до професійної діяльності: формувати навички, необхідні для роботи в аналітичних, підготувати ЗО до прийняття відповідальних рішень в умовах ринкової економіки, зрозуміти вміння працювати в команді та ефективно комунікувати результати аналізу.

Предметом вивчення економічного аналізу є економічні процеси та явища, які відбуваються в підприємствах, організаціях та економіці в цілому та методи і прийоми оцінки ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

Загальні компетентності (ЗК)	Спеціальні (фахові предметні) компетентності (СК)
<p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p>	<p>СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.</p> <p>СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.</p> <p>СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання,</p>

оцінку їх конкурентоспроможності.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи економічного аналізу

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу

Економічний аналіз як галузь економічної науки. Основні етапи розвитку аналізу господарської діяльності, його роль в управлінні народним господарством та підвищенні ефективності виробництва. Економічний аналіз в умовах ринкової економіки, його значення та функції. Спрямованість економічного аналізу в умовах ринкової економіки на перспективу й на обґрунтування економічної ефективності управлінських рішень. *Господарська діяльність як предмет економічного аналізу.* Об'єкти й суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Умови, які сприяли розвитку аналізу на підприємствах. Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори, резерви виробництва. *Задачі економічного аналізу.* Оцінка результатів господарської діяльності. Сприяння управлінню та контролю виробництва. Пошук та виявлення резервів, сприяння їх реалізації з метою підвищення ефективності виробництва. Місце економічного аналізу господарської діяльності в системі наук. Його зв'язок з політичною економією, галузевими економіками, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансуванням, банківською справою, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом тощо.

Тема 2. Види аналізу та його інформаційне забезпечення

Види та напрямки економічного аналізу. Техніко-економічний і фінансовий аналіз. Функціонально-вартісний і системний аналіз. Характеристика змісту аналізу в залежності від об'єкта вивчення, часу проведення (оперативний, поточний та перспективний), періодичності (періодичний, одноразовий), ступеню охоплення (повний, частковий). Зовнішній і внутрішній економічний аналіз. Ознаки розподілення аналізу господарської діяльності на зовнішній і внутрішній. Цілі, задачі й джерела інформації для цих видів аналізу. Споживачі аналітичного матеріалу зовнішнього та внутрішнього аналізу. *Зміст і поняття інформації.* Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Гласність і секретність інформації. Комерційна таємниця, її межі та значення для суб'єктів

господарської діяльності. Організація й контроль потоків інформаційного забезпечення виробництва. Характеристика й класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Система техніко-економічних показників як база економічного аналізу. Вимоги, яким повинна відповідати система обліку й звітності. *Обробка, систематизація, зберігання й використання аналітичної інформації.* Розробка й класифікація аналітичних задач. Створення автоматизованого банку даних для розв'язування аналітичних задач. Перевірка вірогідності джерел інформації, які використовуються в аналізі. Перевірка за зовнішніми прикметами (за формою) та за змістом. Використання аудиту для перевірки якості бухгалтерських даних і звітів. *Значення і принципи організації аналізу господарської діяльності.* Планування організації аналізу, основні напрямки роботи з організації аналізу. Складання програми аналізу; збір, перевірка й аналітична обробка аналітичної інформації; узагальнення й оцінка та письмове оформлення результатів аналізу. Розподілення функцій з економічного аналізу між структурними підрозділами підприємства; узгодження і координація їх дій.

Тема 3. Традиційні методи економічного аналізу

Абсолютні, відносні і середні величини в економічному аналізі. Абсолютні величини. Натуральні одиниці виміру. Прості одиниці виміру. Комбіновані (складні) одиниці виміру. Умовно-натуральні одиниці виміру. Вартісні (грошові) одиниці виміру. Трудові одиниці виміру. Відносні величини. Поточна (звітна) величина. Базисна і планова величина. Відносні показники динаміки. Базисні показники. Ланцюгові показники. Відносні показники структури. Відносні показники виконання договірних зобов'язань. Відносні показники порівнянь. Відносні показники координації. Відносні показники інтенсивності. Середні величини. Середня арифметична проста. Середня арифметична зважена. Середня гармонічна проста. Середня гармонічна зважена. Середня геометрична проста. Середня геометрична зважена. Середня квадратична проста. Середня квадратична зважена. Середня хронологічна. Інтервальний ряд динаміки. Моментний ряд динаміки. *Групування даних, табличний, графічний метод економічного аналізу*
Групування. Основні завдання групування. Групувальна ознака (основа групування). Кількісні ознаки. Атрибутивні (якісні) ознаки. Формула Стерджесса. Величина (крок) інтервалу. Типологічні групування. Структурні групування. Аналітичні групування. Прості групування. Комбіновані групування. Групування фінансів підприємства. Табличний метод. Таблиця. Підмет таблиці. Присудок таблиці. Проста розробка присудку таблиці. Складна розробка присудку таблиці. Проста таблиця. Групова таблиця. Комбінаційна таблиця. Перелікова таблиця. Хронологічна таблиця. Територіальна таблиця. Графічний метод. Графік. Поле графіка. Графічний образ. Координатна сітка. Масштаб. Експлікація графіка. Крапковий графік. Лінійний графік. Стовпчиковий графік. Стрічковий графік. Площинний графік. Двомірний «знак Варзара». Діаграма. Стрічкова (поточна) діаграма. Балансова діаграма. Об'ємний графік. Діаграма загального порівняння сукупностей. Діаграма структури. Діаграма динаміки. Діаграма взаємозв'язків ознак. Діаграма виконання планів. Статистична карта. Картограма. Картодіаграма. Лінійна діаграма. Планово-лінійний графік. Стівпчикова діаграма. Стрічкова

діаграма. Секторна (колова) діаграма. Побудова рядів динаміки для визначення загальних тенденцій. Ряди динаміки. Ряди абсолютних величин. Ряди відносних величин. Ряди середніх величин. Моментні ряди динаміки. Інтервальні (періодичні) ряди динаміки. Динамічні ряди наростаючих підсумків. Порівняльність показників динаміки. Ланцюгові показники. Базисні показники. Рівень ряду. Початковий рівень. Кінцевий рівень. Абсолютний приріст. Темп зростання. Темп приросту. Абсолютне значення одного проценту приросту. Середні величини рядів динаміки. Середній рівень ряду динаміки Середній абсолютний приріст. Середній темп зростання. Середньорічний темп приросту. Прийоми обробки та аналізу рядів динаміки. Змикання динамічних рядів. Приведення рядів динаміки до однієї основи. Виявлення основної тенденції ряду динаміки. Загальна тенденція динаміки. Характер (тип) динаміки. Згладжування (вирівнювання) рівнів ряду шляхом укрупнення інтервалів. Згладжування способом ковзної середньої. Аналітичне вирівнювання. Вимірювання сезонних коливань. *Балансовий метод. Метод деталізації. Метод порівняння.* Балансовий метод (балансове погодження). Балансовий метод в економічному аналізі та плануванні. *Натуральний (матеріальний) баланс. Вартісний (грошовий) баланс. Трудовий баланс. Баланс галузей економіки. Міжгалузевий баланс. Сальдовий метод. Метод деталізації. Принцип основної ланки (вузьких місць). Моделювання. Модель. Змінні величини моделі. Параметри моделі. Детермінована (функціональна) модель. Адитивна модель. Мультиплікативна модель. Кратна модель. Змішана (комбінована) модель. Прийоми перетворення моделей. Подовження (формальне розкладання) моделі. Розширення моделі. Скорочення моделі. Порівняння. Способи приведення показників у порівняльний вигляд. Нейтралізація впливу об'ємного (кількісного) фактора. Нівелювання впливу вартісного фактора. Нейтралізація впливу якісного фактора. Нейтралізація впливу структурного фактора. Порівняльний аналіз. Види порівняльного аналізу. Горизонтальний аналіз. Вертикальний (структурний) аналіз. Трендовий аналіз. Одновимірний аналіз. Багатовимірний аналіз. *Методи порівняльної комплексної оцінки.* Метод багатовимірних порівнянь. Стандартизація. Стимулятори. Дестимулятори. Методи комплексної оцінки. Детерміновані методи комплексної оцінки. Метод сум. Метод суми місць. Метод коефіцієнтів. Метод геометричної середньої. Метод відстаней. Евклідова відстань. Зважена евклідова відстань. Стохастичні методи комплексної оцінки. Компонентний аналіз. Двомірне шкалування. Багатовимірний факторний аналіз. Експертно-статистичний метод.*

Тема 4. Методи детермінованого та стохастичного факторного аналізу

Методи детермінованого аналізу: індексний метод, метод різниць, інтегральний метод, методи пропорційного ділення та дольової участі. метод логарифмування. Індексний метод. Основні завдання індексного методу. Індекс. Індивідуальний індекс цін. Індивідуальний індекс фізичного обсягу. Індивідуальний індекс обсягу товарообігу. Зведений індекс цін. Зведений індекс фізичного обсягу Зведений індекс обсягу товарообігу. Зведений середній арифметичний індекс фізичного обсягу. Зведений середній гармонічний індекс цін. Індекс структури (структурних зрушень). Індекс постійного (фіксованого) складу. Індекс змінного складу. Метод різниць. Факторні показники.

Результативний показник. Прийом ланцюгових підстановок. Об'ємні (кількісні) показники. Структурні показники. Якісні показники. Прийом відносних (процентних) різниць. Прийом абсолютних (арифметичних) різниць. Інтегральний метод. Типи факторних моделей. Мультиплікативні моделі. Двохфакторна мультиплікативна модель. Трьохфакторна мультиплікативна модель. Чотирьохфакторна мультиплікативна модель. Кратна модель. Комбінована модель. Метод пропорційного ділення. Метод дольової участі (часткової участі, участі на паях). Адитивна модель. Комбінована (змішана) модель. Дисперсійний аналіз: регресійний аналіз, кореляційний аналіз, кластерний аналіз. Метод логарифмування. Мультиплікативна модель. *Методи стохастичного факторного аналізу: дисперсійний, регресійний, кореляційний, класерний аналіз.* Дисперсійний аналіз. Основні завдання дисперсійного аналізу. Загальна дисперсія. Групова дисперсія. Середня з групових дисперсій. Міжгрупова дисперсія. Коефіцієнт детермінації. Кореляційне відношення. Критерій Фішера (F-критерій). Регресійний аналіз. Основні завдання регресійного аналізу. Рівняння регресії. Парний (простий) регресійний аналіз. Лінійна функція. Параметри рівняння. Метод найменших квадратів. Коефіцієнт регресії. Нелінійна функція. Степенева функція. Гіпербола. Парабола. Регресійний аналіз на основі множинної регресії (багатофакторний регресійний аналіз). Багатофакторне рівняння множинної регресії. Параметри множинної регресії. Кореляційний зв'язок. Кореляційний аналіз (кореляційний метод). Основні завдання кореляційного аналізу. Середньоквадратичне відхилення. Коефіцієнт варіації. Коефіцієнт кореляції (коефіцієнт Пірсона). Коефіцієнт детермінації. Рівняння множинної лінійної кореляції. Коефіцієнт множинної кореляції. Кластерний аналіз. Основні завдання кластерного аналізу. Кластеризація. Ієрархічні процедури. Агломеративні (об'єднувальні) дії. Ітераційні процедури. Метод одиничного зв'язку (метод близького сусіда). Метод повного зв'язку (далекого сусіда). Метод середнього зв'язку. Метод Уорда.

Тема 5. Оптимізаційні методи. Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі.

Методи оптимізації в аналізі: метод дерева рішень, програмування, аналіз чутливості, метод Монте-Карло, теорія ігор, теорія масового обслуговування. Методи оптимізації показників (теорії прийняття рішень). Метод дерева рішень. Математичне (оптимальне) програмування. Лінійне програмування. Нелінійне програмування. Модель. Економіко-математична модель. Аналіз чутливості. Метод сценаріїв. Метод Монте-Карло. Теорія ігор. Стратегія. Конфлікт. Гра. Парна гра. Гра n — осіб (множинна гра). Гра з нульовою сумою (антагоністична гра). Вирішення гри. Оптимальна стратегія. Стійкість. Середній виграш (програш) в усіх партіях. Стратегічна теорія ігор. Змішана стратегія. Чиста стратегія. Ціна гри. Система масового обслуговування. Канал обслуговування. Одноканальна система масового обслуговування. Багатоканальна система масового обслуговування. Випадковий потік заявок (вимог). Потік подій. Інтенсивність потоку подій. Показники ефективності системи масового обслуговування. Системи масового обслуговування з очікуванням (чергою). Системи масового обслуговування з відмовленнями. Абсолютна пропускна здатність. Відносна

пропускна здатність. Ймовірність відмови. Середнє число зайнятих каналів. Інтенсивність навантаження каналу (приведена інтенсивність потоку заявок). Дисципліна обслуговування. *Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі: метод мозкового штурму, методи експертних оцінок, асоціацій та аналогій, інші евристичні методи.* Евристичні методи. Експертні методи. Психологічні методи. Методи ненаправленого пошуку. Мозковий штурм. Експертні оцінки. Метод асоціацій та аналогій. Метод контрольних запитань. Метод колективного блокноту. Ділова гра. Кібернетична нарада. Методи направленого пошуку. Морфологічний метод. Алгоритм розв'язання винахідницьких задач. Метод експертних оцінок. Індивідуальні експертні методи. Метод інтерв'ю. Метод анкетування (аналітичного експертного оцінювання). Колективні експертні методи. Метод комісії. Метод відстороненого оцінювання. Метод «Дельфі». Прийом особистої аналогії. Метод фокальних об'єктів. Синектика. Метод низки випадковостей та асоціацій. Метод контрольних запитань.

Розділ 2. Операційний аналіз

Тема 6. Аналіз виробництва, витрат і реалізації продукції, робіт, послуг

Значення й завдання аналізу виробництва продукції (робіт і послуг).

Загальна схема й послідовність проведення аналізу. Система показників продукції та обсягів виробництва. Фактори виробництва продукції. Інформаційна база аналізу. *Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному виразі.* Оцінка динаміки обсягу продукції виробництва. Вимірювачі, які використовуються для обчислення динаміки показників. Аналіз впливу екстенсивних та інтенсивних факторів на динаміку показників, методика їх розрахунку. *Аналіз асортименту й структури випуску продукції.* Комплексний аналіз впливу асортименту й структурних зрушень на економічні показники роботи підприємства. Методика розрахунку впливу цього фактора на обсяг виробництва та інші показники підприємства. Значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію й послуги підприємства, місткості ринку для обґрунтування плану виробництва та реалізації продукції. Загальна схема й послідовність проведення аналізу. Система показників і факторів, які визначають рівень попиту на продукцію та послуги. Вивчення функцій кривих попиту, його цінової еластичності для прийняття управлінських рішень. *Аналіз якості продукції та робіт.* Показники якості. Сортність і методика її аналізу. Аналіз впливу якості на економічні показники роботи підприємства. Аналіз виробничого браку підприємства. Аналіз рекламацій, одержаних від споживачів, їх динаміки й причин браку. Оцінка динаміки штрафів за постачання недоброякісної продукції. *Аналіз комплектності й ритмічності роботи підприємства.* Сутність ритмічності виробництва та її прямі і непрямі показники. Коефіцієнти ритмічності, варіації, аритмічності. *Значення, завдання і джерела даних аналізу витрат на виробництво продукції.* Собівартість продукції та задачі її аналізу. Об'єкти аналізу собівартості. Класифікація витрат виробництва продукції. Джерела даних аналізу витрат виробництва продукції. *Аналіз загальної суми витрат на виробництво продукції.* Методика аналізу групування витрат за економічними елементами. Основні фактори впливу на загальну суму витрат. Аналіз прямих матеріальних витрат.

Сутність аналізу прямих матеріальних витрат. Фактори та оцінка їх впливу на рівень прямих матеріальних витрат. Аналіз комплексних статей витрат. Основні задачі аналізу комплексних статей витрат. Етапи та методика проведення аналізу комплексних статей витрат. *Аналіз витрат на гривню виробленої продукції*. Витрати на гривню виробленої продукції – як показник ефективності використання ресурсів. Факторна модель питомих витрат. Виявлення резервів зниження собівартості продукції. *Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг*. Аналіз виконання договірних зобов'язань щодо поставок за обсягом, за строками, за асортиментом, за якістю. Характеристика взаємозв'язків показників випуску, відвантаження й реалізації продукції. Аналіз і оцінка збуту окремих товарів. Зміст і реалізація підсумкового аналізу виручки від реалізації продукції й послуг. Підрахунок резервів збільшення реалізації продукції.

Тема 7. Аналіз довгострокових активів підприємства

Завдання та загальна схема аналізу довгострокових активів. Джерела інформації. Склад довгострокових активів, їх структура. Аналіз операційних необоротних активів, темпів їх зростання у порівнянні з темпами зростання обсягів виробництва й реалізації продукції й обсягів операційних оборотних активів. *Аналіз показників складу, структури й технічного стану основних засобів*. Показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами та основними засобами. Оцінка динаміки оновлення й модернізації основних засобів, фондоозброєності праці. Оцінка інвестиційної активності підприємства. *Аналіз використання основних засобів*. Сутність економічної ефективності функціонування основних засобів. Фондовіддача та фактори її впливу. Мультиплікативна факторна модель приросту обсягу виробництва за рахунок розширення основних засобів і зростання фондовіддачі. Фондомісткість та фактори її впливу. Методика розрахунку економії (перевитрат) основних засобів за рахунок зміни фондомісткості. Методика розрахунку впливу факторів на фондовіддачу основних засобів. *Аналіз використання виробничих потужностей*. Оцінка кількісних змін, що характеризують виробничу потужність. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз використання виробничого устаткування. Аналіз сполучення взаємопов'язаних виробництв. Оцінка ступеня недовикористання виробничих потужностей та його причин. Резерви збільшення випуску продукції за рахунок підвищення ефективності використання виробничих потужностей.

Тема 8. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці

Значення й завдання аналізу забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Загальна схема аналізу. Джерела інформації. Аналіз зміни робочої сили за категоріями, професійним та кваліфікаційним складом, їх відповідності вимогам виробництва. Аналіз чисельності робітників за рівнем механізації й автоматизації праці. Аналіз руху робочої сили та її причин. Аналіз використання робочого часу. Виявлення й аналіз невиправданих втрат робочого часу. *Показники та аналіз динаміки продуктивності праці*. Аналіз впливу трудових і організаційно-технічних факторів на динаміку продуктивності праці. Аналіз трудомісткості продукції, що випускається. Аналіз резервів зростання продуктивності праці й випуску товарної продукції за рахунок кращого використання трудових ресурсів.

Аналіз показників ефективності використання фонду оплати праці. Аналіз фонду оплати праці за категоріями працюючих і елементами витрат. Аналіз темпів зростання номінальної та реальної середньої заробітної плати. Аналіз співвідношення темпів зростання середньої заробітної плати й продуктивності праці. *Аналіз соціального розвитку підприємства.* Оцінка рівня виконання плану соціального розвитку підприємства. Оцінка забезпеченості виконання плану фінансовими ресурсами. Виявлення резервів прискорення соціального розвитку підприємства та розробка заходів щодо їх реалізації.

Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами. Перевірка якості плану матеріально-технічного постачання. Вивчення норм і нормативів, що покладені в основу розрахунку потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Перевірка відповідності плану постачання потребам виробництва. Аналіз рівня виробничих запасів. Фактори, що впливають на рівень складських запасів підприємства. Оцінка забезпеченості потреби в матеріальних ресурсах джерелами покриття. Зовнішні та внутрішні джерела покриття. Визначення потреби в матеріальних ресурсах від постачальників. Визначення втрат продукції внаслідок недопостачання матеріалів, їх низької якості, заміни матеріалів, простоїв у зв'язку з порушенням графіка постачання. *Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.* Оцінка динаміки показників матеріаломісткості продукції й матеріаловіддачі. Аналіз загальних і поодиноких показників матеріаломісткості продукції, питомої матеріаломісткості, коефіцієнта виходу придатної продукції з сировини, коефіцієнта використання матеріалів. *Аналіз факторів зміни й виявлення резервів зниження матеріаломісткості продукції та підвищення ефективності виробництва.* Факторна модель залежності матеріальних витрат від ефективності використання матеріальних ресурсів та факторів впливу. Матеріаломісткість та фактори її впливу. Резерви підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

Тема 10. Аналіз оборотних активів

Завдання аналізу оборотного капіталу і його інформаційне забезпечення. Сутність оборотного капіталу. Основні ознаки оборотного капіталу, напрямками аналізу оборотних активів. Система і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності. *Класифікація оборотних активів.* Класифікація активів: за фінансовими особливостями формування оборотні; за рівнем ліквідності; за формами функціонування у конкретному періоді часу; за рівнем варіабельності розміру. *Основні показники оцінки стану, структури й ефективності використання оборотних активів підприємства.* Власні оборотні кошти підприємства. Нестача власних оборотних коштів. Надлишок власних оборотних коштів. Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства. Тривалість обороту коштів. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів. Коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельності. *Аналіз оборотних коштів підприємства і джерел їх формування.* Джерелами формування майна підприємства. Власні кошти. Залучені кошти. Види стратегій фінансування оборотних активів: ідеальна, агресивна,

консервативна, компромісна. *Аналіз руху грошових коштів підприємства.* Рух грошових коштів від основної діяльності. Грошові потоки від інвестиційної діяльності. Рух грошових коштів від фінансової діяльності. Грошові активи підприємства.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьо го	У тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	конс	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ												
Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	6	2	1			3						
Тема 2. Види аналізу та його інформаційне забезпечення	8	2	1			5						
Тема 3. Традиційні методи економічного аналізу	10	2	2			6						
Тема 4. Методи детермінованого та стохастичного факторного аналізу	14	4	4			6						
Тема 5. Оптимізаційні методи. Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі	14	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 1	52	12	10			30						
Розділ 2. ОПЕРАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ												
Тема 6. Аналіз виробництва, витрат і реалізації продукції, робіт, послуг	14	4	4			6						
Тема 7. Аналіз довгострокових активів підприємства	14	2	2			10						
Тема 8. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	14	4	4			6						
Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	14	2	4			8						

Тема 10. Аналіз оборотних активів	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 2	68	14	16			38						
Усього годин	120	26	26			68						

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	2	
2	Тема 2. Види аналізу та його інформаційне забезпечення	2	
3	Тема 3. Традиційні методи економічного аналізу	2	
4	Тема 4. Методи детермінованого та стохастичного факторного аналізу	4	
5	Тема 5. Оптимізаційні методи. Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі	2	
6	Тема 6. Аналіз виробництва, витрат і реалізації продукції, робіт, послуг	4	
7	Тема 7. Аналіз довгострокових активів підприємства	2	
8	Тема 8. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	4	
9	Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	2	
10	Тема 10. Аналіз оборотних активів	2	
	Разом:	26	

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу	1	
2	Тема 2. Види аналізу та його інформаційне забезпечення	1	
3	Тема 3. Традиційні методи економічного аналізу	2	
4	Тема 4. Методи детермінованого та стохастичного факторного аналізу	4	
5	Тема 5. Оптимізаційні методи. Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі	2	
6	Тема 6. Аналіз виробництва, витрат і реалізації продукції, робіт, послуг	4	
7	Тема 7. Аналіз довгострокових активів підприємства	2	
8	Тема 8. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці	4	

9	Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання	4	
10	Тема 10. Аналіз оборотних активів	2	
	Разом:	26	

4.3. Теми лабораторних занять

Згідно робочої програми для дисципліни «Економічний аналіз» лабораторні заняття не заплановані.

4.4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	<p>Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу</p> <ul style="list-style-type: none"> Сформулюйте власне визначення предмета та об'єкта економічного аналізу. Наведіть 3–4 приклади об'єктів аналізу на рівні підприємства. Перелічіть основні завдання економічного аналізу на сучасному етапі та поясніть, як вони пов'язані з функціями управління. Порівняйте економічний аналіз з іншими суміжними дисциплінами (бухгалтерський облік, статистика, економіка підприємства). Складіть таблицю порівняння (не менше 4–5 рядків). 	3	
2	<p>Тема 2. Види аналізу та його інформаційне забезпечення</p> <ul style="list-style-type: none"> Класифікуйте види економічного аналізу за такими ознаками: за обсягом дослідження, за періодичністю, за напрямком, за об'єктом управління. Наведіть по 2–3 приклади кожного виду. Складіть перелік основних джерел інформації для проведення комплексного економічного аналізу підприємства. Вкажіть, які з них належать до внутрішніх, а які - до зовнішніх. Опишіть переваги та недоліки оперативного, поточного та перспективного аналізу. Наведіть приклад ситуації, коли доцільно застосовувати саме оперативний аналіз. Проаналізуйте, як впливає якість інформаційного забезпечення на достовірність висновків економічного аналізу (напишіть розгорнуту відповідь 8–12 речень). 	5	
3	<p>Тема 3. Традиційні методи економічного аналізу</p> <ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте метод порівняння: абсолютні та відносні відхилення, базисний і ланцюговий спосіб (зробіть порівняльну таблицю). Наведіть формули. Виконайте горизонтальний і вертикальний аналіз балансу підприємства (використовуйте умовні або реальні дані за 2 роки). Поясніть суть і сферу застосування таких прийомів: групування, балансовий метод, індексний метод, метод ланцюгових підстановок. Розв'яжіть задачу: обсяг реалізації зріс з 12000 тис. грн 	6	

	до 14800 тис. грн, середня ціна - з 500 грн до 620 грн. Визначте вплив факторів (обсяг і ціна) на приріст виручки методом ланцюгових підстановок.		
4	<p>Тема 4. Методи детермінованого та стохастичного факторного аналізу</p> <ul style="list-style-type: none"> • Побудуйте факторну модель виручки від реалізації (мультиплікативну, адитивну, кратну, змішано-кратну) — по 1 прикладу кожної. • Виконайте детермінований факторний аналіз прибутку від реалізації за допомогою методу абсолютних різниць (дані умовні: обсяг, структура, ціна, собівартість). • Поясніть відмінності між детермінованим і стохастичним факторним аналізом. Наведіть приклади завдань, які вирішуються лише стохастичними методами. • Розв'яжіть задачу на кореляційно-регресійний аналіз (наприклад, залежність продуктивності праці від фондоозброєності) — побудуйте рівняння регресії та інтерпретуйте коефіцієнт кореляції (можна використовувати спрощені дані або Excel). • Проведіть аналіз впливу факторів першого, другого і третього порядку на рентабельність продажів (метод ланцюгових підстановок або інтегральний метод). 	6	
5	<p>Тема 5. Оптимізаційні методи. Евристичні методи та їх застосування в економічному аналізі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Опишіть основні оптимізаційні методи, що застосовуються в економічному аналізі (лінійне програмування, нелінійне, динамічне). Наведіть сферу їх використання. • Розв'яжіть просту задачу лінійного програмування: максимізація прибутку при обмеженнях на ресурси (2–3 змінні). • Поясніть сутність і приклади застосування евристичних методів (метод Дельфі, мозковий штурм, метод сценаріїв, SWOT-аналіз з кількісними оцінками). • Проведіть SWOT-аналіз конкретного підприємства (реального або вигаданого) та сформулюйте 4–6 стратегічних рекомендацій на основі матриці. • Обґрунтуйте, в яких випадках доцільніше використовувати евристичні методи, а в яких — точні оптимізаційні (напишіть розгорнуту відповідь). 	10	
6	<p>Тема 6. Аналіз виробництва, витрат і реалізації продукції, робіт, послуг</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проведіть аналіз виконання плану за обсягом виробництва та реалізації в натуральному та вартісному вираженні (горизонтальний + вертикальний аналіз). • Виконайте факторний аналіз обсягу реалізованої продукції (вплив кількості, структури, ціни). • Проаналізуйте собівартість реалізованої продукції: розрахуйте вплив факторів на її зміну (матеріальні витрати, зарплата, амортизація тощо). • Оцініть ритмічність виробництва та реалізації 	6	

	(коефіцієнт ритмічності, коефіцієнт варіації).		
7	<p>Тема 7. Аналіз довгострокових активів підприємства</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проведіть горизонтальний і вертикальний аналіз складу та структури необоротних активів за 2–3 роки. • Розрахуйте та проаналізуйте показники руху, стану та ефективності використання основних засобів (коефіцієнти оновлення, вибуття, зносу, придатності, фондovіддача, фондомісткість). • Виконайте факторний аналіз фондovіддачі (вплив фондоозброєності та продуктивності праці). • Оцініть доцільність інвестицій у довгострокові активи (прості методи: строк окупності, коефіцієнт ефективності). • Проаналізуйте нематеріальні активи: динаміку, питому вагу, ефективність використання. 	10	
8	<p>Тема 8. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проаналізуйте забезпеченість підприємства трудовими ресурсами та їх рух (оборотність, коефіцієнт плинності). • Розрахуйте та оцініть продуктивність праці (загальну, середньорічну, середньоденну, годинну) та фактори її зміни. • Проведіть факторний аналіз фонду оплати праці (метод абсолютних різниць або ланцюгових підстановок). • Проаналізуйте структуру фонду заробітної плати та співвідношення темпів зростання продуктивності праці й середньої заробітної плати. • Оцініть ефективність використання робочого часу (втрати робочого часу, коефіцієнт використання фонду робочого часу). 	6	
9	<p>Тема 9. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проаналізуйте забезпеченість матеріальними ресурсами та їх запаси (нормативні та фактичні значення). • Розрахуйте матеріаломісткість продукції та фактори її зміни. • Виконайте факторний аналіз загальних матеріальних витрат і матеріальних витрат на 1 грн продукції. • Оцініть ефективність використання окремих видів матеріалів (коефіцієнти використання, коефіцієнти витрат). • Проаналізуйте вплив матеріальних ресурсів на собівартість і прибуток підприємства. 	8	
10	<p>Тема 10. Аналіз оборотних активів</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проведіть вертикальний і горизонтальний аналіз структури та динаміки оборотних активів. • Розрахуйте та проаналізуйте показники оборотності оборотних активів (коефіцієнт оборотності, період оборотності, коефіцієнт закріплення). • Виконайте факторний аналіз зміни тривалості операційного циклу. • Проаналізуйте стан дебіторської та кредиторської 	8	

	заборгованості (коефіцієнти інкасації, середній період погашення). • Оцініть ефективність управління запасами (модель EOQ або ABC-XYZ-аналіз — спрощений варіант).		
	Разом	68	

4.5. Індивідуальні завдання

Згідно робочої програми для дисципліни «Економічний аналіз» індивідуально-дослідне завдання не заплановане.

4.6. Методи навчання

Методи навчання є взаємопов'язаною діяльністю викладача і студентів, спрямованою на засвоєння ними нових знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

При викладанні навчальної дисципліни «Економічний аналіз» за основу прийнято методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, які включають в себе словесні, наочні й практичні методи.

Основна вага належить словесним методам навчання, так як головна їх особливість у тому, що інформація подається студентам через слово викладача, а сприймання здійснюється через її слухання. Найпоширеніший метод викладу – *лекція* – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу. Відрізняється строгістю викладу і передбачає ретельну підготовку викладача. Науковий і фактичний лекційний матеріал відображає вузлові питання дисципліни. Лекційний метод передбачає ознайомлення студентів з планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. При викладанні курсу також застосовуються інші словесні методи, а саме бесіда та пояснення; наочні методи – ілюстрація (використання таблиць, схем, моделей та онлайн-калькуляторів)

На особливу увагу заслуговують і практичні методи навчання такі як практичні розрахункові завдання. При викладанні курсу застосовуються інтерактивні (робота в групах), дистанційні (відеоконференції в форматі лекцій або практичних з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Meet, Google Classroom), on-line консультації в режимі Zoom-конференцій та зустрічей у Google Meet.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- аналітичні розрахункові роботи;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певної частини навчального матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань практичного заняття; результати тестування тощо.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль виконання самостійної роботи, теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Оцінювання результатів поточного контролю за темами здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

5 балів - **«відмінно»** – оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.

4 бали - **«добре»** – оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

3 бали - **«задовільно»** – Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

2 бали - **«незадовільно»** – Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

Критерії оцінювання виконання *аналітичного розрахункового завдання за розділами 1 та 2:*

I. Початковий рівень (2 бали). Студент не опанував теоретичну частину теми, демонструє вміння виконувати частину практичної роботи і лише з допомогою викладача, порушує послідовність виконання роботи, не робить самостійно висновки за отриманими результатами.

II. Середній рівень (3 бали). Студент в основному опанував теоретичний матеріал, практичні завдання виконує за зразком або з допомогою викладача, результат роботи студента дає можливість зробити правильні висновки або їх частину, під час виконання роботи допущені помилки.

III. Достатній рівень (4 бали). Студент вільно володіє теоретичним матеріалом, самостійно виконує практичні завдання в повному обсязі з дотриманням необхідної послідовності. Правильно і самостійно робить висновки.

IV. Високий рівень (5 балів). Студент демонструє глибоку, змістовну теоретичні знання, виконує всі вимоги, передбачені для достатнього рівня, практичні завдання виконує самостійно, надає обґрунтовані висновки.

Підсумковий контроль.

Завданням підсумкового контролю є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни «Економічний аналіз» проводиться у формі *екзамену*, згідно розкладу.

Студенти допускаються до складання екзамену за умови накопичення 30-60 балів за результатами поточного контролю в балах за шкалою ЄКТС, а саме: прослухали лекційний курс, виконали передбачені робочою програмою практичні завдання, виконали всі письмові завдання, опрацювали і склали контроль за самостійною роботою.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів: – поточного контролю та екзаменаційних балів. Максимальна кількість балів за умови накопичення 60 балів за результатами поточного контролю. Максимальна кількість балів, яку отримує здобувач на екзамені – 40 балів ЄКТС.

Кінцевий результат обчислюється як сумарний бал від 60 до 100 балів (діє система накопичення балів семестрового контролю). У відомість обліку успішності заноситься накопичена сума балів під час семестрового контролю та кількість балів отриманих на екзамені. Сумарна кількість балів заноситься у залікову книжку студента.

Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання здобувачем менше 60 балів (FX, F в кредитах ЄКТС) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання екзамену для ліквідації академічної заборгованості.

4.8. Визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти

Результати навчання, отримані здобувачами вищої освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством та регламентовано ПОРЯДКОМ визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральноукраїнському державному університеті імені

Володимира Винниченка, затвердженого вченою радою університету (протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.). (<https://shorturl.cusu.edu.ua/6h>).

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Оцінювання студентів проводиться за 5 бальною шкалою

Змістовні модулі	Розділ 1					Розділ 2					Всього	
	№ теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9		10
Поточний контроль (тести, ДЗ, опрацювання СР, самостійне розв'язання завдань)	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
Виконання аналітичного розрахункового завдань.	5					5					10	
Разом за семестр	30					30					60	
Екзамен											40	
Разом											100	

Підсумкова оцінка (за 100-бальною шкалою) підлягає переведенню у відповідні оцінки ЄCTS (за шкалою) та залежно від форми підсумкового контролю – у чотирибальну систему оцінювання.

Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90 – 100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
82 – 89			B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
74 – 81			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з

				освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
64 – 73	Задовільно		D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60 – 63			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1 – 34			F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного	не зараховано з можливістю

		складання	повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4.10. Перелік програмових питань для самоконтролю:

1. Основні показники, що використовуються в економічному аналізі.
2. Принципи економічного аналізу.
3. Класифікація факторів та її роль у вивченні причин, що впливають на виробничий процес.
4. Ознаки класифікації резервів виробництва.
5. Види економічного аналізу.
6. Основні напрями економічного аналізу.
7. Поняття методу дослідження, класифікація методів.
8. Метод економічного аналізу, його особливості.
9. Методика економічного аналізу.
10. Основні методичні прийоми в економічному аналізі.
11. Традиційні методичні прийоми в економічному аналізі.
12. Прийом групування, його роль в економічному аналізі.
13. Елімінування і застосування його в економічному аналізі. Способи елімінування.
14. Спосіб абсолютних різниць.
15. Спосіб відносних різниць.
16. Ланцюговий спосіб.
17. Види відносних та середніх величин.
18. Балансовий метод: особливості застосування в економічному аналізі.
19. Використання графіків та діаграм в економічному аналізі.
20. Застосування моделювання в економічному аналізі.
21. Особливості побудови аналітичних таблиць і використання їх в економічному аналізі.
22. Економіко – математичні методи в економічному аналізі.
23. Система економічної інформації.
24. Організація та методичне керівництво аналітичною роботою на підприємстві.
25. Організаційні форми та виконавці економічного аналізу.
26. Основні етапи аналітичної роботи на підприємстві.
27. Джерела інформації економічного змісту і порядок їх використання.
28. Вимоги до організації інформаційного забезпечення економічного аналізу.
29. Способи перевірки достовірності інформаційної бази економічного аналізу.
30. Систематизація, узагальнення та оформлення результатів економічного аналізу.

31. Аналіз складу, руху, структури та ефективності використання основних засобів
32. Аналіз використання машино-тракторного парку
33. Аналіз використання вантажного автотранспорту
34. Аналіз робочої сили та продуктивності праці
35. Факторний аналіз показників трудомісткості виробництва продукції рослинництва
36. Факторний аналіз показників трудомісткості виробництва продукції тваринництва
37. Шляхи підвищення продуктивності праці
38. Аналіз використання коштів на оплату праці
39. Аналіз виконання плану введення в дію основних засобів
40. Аналіз капітальних інвестицій на придбання основних засобів
41. Аналіз ціноутворення, ринків збуту, споживачів продукції та послуг
42. Аналіз виробництва валової і товарної продукції
43. Аналіз роботи промислових та переробних виробництв
44. Показники, джерела та завдання аналізу собівартості продукції
45. Загальна оцінка собівартості продукції. Аналіз складу витрат за всіма видами діяльності
46. Аналіз собівартості за елементами та статтями витрат
47. Факторний аналіз собівартості 1ц продукції рослинництва
48. Факторний аналіз собівартості 1ц продукції тваринництва
49. Аналіз витрат за статтями «Оплата праці», «Корми» та «Добрива»
50. Аналіз рівня витрат на 1грн. виручки від реалізації продукції
51. Модель аналізу собівартості одиниці продукції із застосуванням комп'ютерної техніки
52. Резерви зниження собівартості продукції та розробка заходів, спрямованих на їх використання
53. Значення, завдання аналізу фінансових результатів та джерела інформації
54. Аналіз формування доходів, витрат і прибутків підприємства
55. Аналіз впливу трьох факторів на прибуток від реалізації конкретного виду продукції
56. Аналіз доходу (виручки) від реалізації продукції. Факторний аналіз.
57. Аналіз використання (розподілу) прибутку
58. Аналіз показників рівня рентабельності
59. Резерви збільшення прибутку та рентабельності підприємства
60. Значення аналізу балансу як основного джерела інформації. Читання балансу
61. Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу
62. Аналіз майнового стану підприємства за балансом
63. Аналіз структури майна підприємства
64. Аналіз структури капіталу
65. Аналіз ефективності використання обігових активів

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Мазуренко В. П., Ткаченко Н. В. Економічний аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2024. 342 с.
2. Мних Є. В., Бардаш С. В. Економічний аналіз: підручник. Київ: КНЕУ, 2023.
3. Економічний аналіз: теорія і практика : навч.-метод. посібник / А. В. Рибчук, О. А. Ковенська, Н. М. Антофій, В. І. Покотилова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 220 с.
4. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. для організації практичних занять та самостійної роботи студ. спец. 051 Економіка / уклад. : Б. О. Шевченко, С. В. Степаненко, Т. А. Непокупна, О. Є. Сакало, Л. І. Яковенко. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 120 с. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18597>.
5. Антонюк О. П., Ступницька Т. М. Економічний аналіз (практикум): посібник. Київ : Патерик, 2021. 320 с.
6. Паршин Ю. І., Паршина О. А. Основи економічного аналізу: навч. посіб. Дніпро : ФОП Дробязко С.І., 2020. 180 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/5693>.

Допоміжна

1. Гурова К. Д., Ганін К. Д. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Харків : Вид-во Іванченка І. С. 2019. 328 с.
2. Жарун О.В., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Непочатенко О.А. Теорія економічного аналізу: навч. посіб.. Київ: Центр учбової літератури. 2019. 272с
3. Рибчук А.В. Економічний аналіз: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за ред. Рибчук А. В. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС. 2020. 219 с.
4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз підприємств : навч. посіб. [Електронне видання]. Полтава : ПДАУ, 2024. 350 с.
5. Л. В. Громоздова, І. О. Ілляшенко, Я. О. Довгенко, В. В. Царук, К. М. Юрченко Методологія оцінки економічної безпеки підприємництва на різних рівнях ієрархії управління економікою. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2022. № 28. С. 29-38. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2022_28_5
6. Oleksii Hutsaliuk, Nataliia Havrylova, Oksana Storozhuk, Yana Dovhenko, Snizhana Kovalenko and Alla Navolokina Leverages of financial and environmental management in agricultural sector of the economy. E3S Web of Conferences Volume 558, 2024. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202455801025>
7. Довгенко 2. Я.О., Халецька З.П., Яременко Л.І. Аналіз та моделювання впливу інвестиційних вкладень на розвиток економіки України. Електронне наукове

фахове видання «Східна Європа: економіка, бізнес та управління». Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. 2021. Випуск № 4 (31). С. 131-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sxeebu_2021_4_22

8. Довгенко Я.О. Оцінка та моделювання залежності прямих іноземних інвестицій від макроекономічних чинників. Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство». 2021. Випуск № 29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/>
9. Левченко О.М., Довгенко Я.О., Яременко Л.І. Страхування в Україні: аналіз динаміки, ризиків і можливостей. Управління змінами та інновації. 2024. No 12. С. 30-37. . <https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-12-5>

5.2. Методичне забезпечення

Робоча програма

Силабус

Завдання для практичних занять.

Завдання для самостійної роботи.

Тестові завдання.

5.3 Інформаційні ресурси

1. [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) - Верховна Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua/> - веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. [http:// www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua) - Міністерство фінансів України.
4. [http:// www.nssmc.gov.ua](http://www.nssmc.gov.ua) - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.
5. [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) - Державна служба статистики України.
6. <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index> - веб-сайт Державної аудиторської служби України.
7. <http://sfs.gov.ua/> - веб-сайт Державної фіскальної служби України.
8. [http:// www.liga.net](http://www.liga.net) - Ліга Бізнес Інформ
9. [http:// www.nau.kiev.ua](http://www.nau.kiev.ua) - Нормативні акти України
10. <http://econa.org.ua/index.php/econa> - Журнал «Економічний аналіз»
11. www.ukrstat.gov.ua

5.4 Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення, до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office
 - Microsoft PowerPoint;
 - Microsoft Word;
 - Microsoft Excel.
2. Глобальна мережа Internet.

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту» <https://surl.li/ndlyyj>, «Про вищу освіту» <https://surl.li/kxdpva>, «Про наукову і науково-технічну діяльність» <https://surli.cc/vgflod>, «Про видавничу справу» <https://surl.lu/qdwepp>, з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №6 від 22.11.2022, №7 від 05.02.2024; №13 від 28.04.2025) <https://surl.li/fxvucc>.

Етичні вимоги: Самостійне виконання навчальних завдань (контрольних робіт, тестів, курсових та дипломних проектів), надання достовірної інформації про результати власної діяльності, використання належних посилань на джерела інформації.

Використання технологій штучного інтелекту: Освітня політика допускає використання інструментів ШІ (ChatGPT, Gemini, Claude тощо) виключно як допоміжних засобів для пошуку ідей або структурування матеріалу; організації самостійного навчання, розвитку навичок письма, вдосконалення стилю висловлювання та розширення лексичного запасу; створення мультимедійних матеріалів (презентацій, відео, зображень та ін.); аналізу великих обсягів даних у власних дослідженнях та інш.

Забороняється: Повне або часткове генерування тексту роботи ШІ та подання його як власного результату; використання будь-яких генеративних ШІ-інструментів під час складання модульних тестів.

Вимога: У разі використання інструментів ШІ здобувач зобов'язаний зазначити назву інструменту та обсяг його використання у списку використаних джерел або у дисклеймері до роботи.

Відповідальність: Здобувач вищої освіти (або команда) несе повну відповідальність за перевірку фактів, коректність, логіку та автентичність фінального продукту. «Галюцинації» ШІ або його помилки, присутні у зданій роботі, будуть вважатися помилками здобувача вищої освіти.

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу вищої освіти і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

2. Розробляється викладачем. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри і затверджується завідувачем кафедри.

3. Формат бланка – А4 (210×297 мм).